Menigeen heeft zich zeker wel eens de vraag gesteld, hoe het toch komt, dat de Islam, d. i. het leerstelsel van Mohammed, zich zoo snel verbreidt, ook nog in deze dagen? Dit geschiedt door zendelingen, die daartoe op de grootste universiteit op Mohammedaansche grondslag te Kairo Azhar worden opgeleid. Deze instelling werd in het jaar 1000 gesticht en wordt tegenwoordig door 10.000 à 12.000 studenten bezocht. Het onderwijs wordt door 321 sheiks gegeven; het bestaat voor het grootste deel in het inprenten en opzeggen van den Koran en de daarop gegronde traditiën. Wanneer de studenten afgestudeerd hebben, gaan sommigen naar hun vaderland terug, terwijl anderen, die zendelingen moeten worden, zich bij een karavaan aansluiten en weldra in het hart van Afrika verdwijnen om daar voor den Islam propaganda te maken.

Gemengd Nieuws.

Het huis van Calvijn. De woning, waarin de groote reformator Calvijn heeft gearbeid voor het welzijn van de kerke Gods en voor de stad van Genève, was tot 1873 in Roomsche handen. Sedert dien tijd kwam het huis in het bezit der Geneefsche overheid, die er een lokaal van maakte, waarin publieke vrouwen werden gevisiteerd. Zeker heeft men ingezien, dat het aanwenden van het historisch geworden huis voor zulk een doeleinde al te zeer in strijd was met den goeden smaak. Althans men is er daarna toe gekomen om Calvijn's huis te gaan gebruiken voor een centraalbureau van de stadsreiniging en voor het onderzoeken van de melk. De *Ref. Kirchenz.* zegt er van: »Het komt den Gereformeerden niet in den zin om reliquiën te gaan vereeren, maar toch gelooven wij, dat Calvijn's huis, het schouwtooneel van zijne bange worsteling om de kerk van Christus, waard geweest was op een meer waardige wijze gebruikt te worden."

WINCKEL.

Voor Kinderen.

VAN DE OUDEN VOOR DE JONGEN.

IV (*Slot*).

Het kort begrip dus van alles is, dat onze bescheidenheid allen menschen bekend moet zijn en dat onze ouderen en meerderen allereerst recht hebben op eerbied en beleefdheid.

Dit wil nu niet zeggen, dat een kind of een mensch die God vreest de laffe vleierijen en complimenten na moet doen, die men in de wereld zooveel hoort en ziet. Neen vrienden, weest beleefd, maar niet om met pluimstrijkende, onware woorden om te gaan. Dat gebeurt nog al veel. Een wijs man zei daarom eens, toen iemand vroeg waar het woord *Compliment* van daan komt. »Dit is een samentrekking van *Completum Mendacium* d. i. één groote leugen."

Nu dat is niet waar; maar dat iemand zoo sprak is niet gansch onbegrijpelijk. Want onder sommige menschen en bij enkele volken is het maken van zijn compliment een ware kunst geworden, waar zelfs vaste regels voor bestaan. Maar toch is 't een ijdele kunst. Als b. v. iemand, die mij nooit heeft gezien en mij zoo een keer ontmoet uitroept: »Verrukt u te zien!" dan *kan* hij dat niet meenen. En het blijkt dan ook dat hij mij na een halven dag weer vergeten is.

Neen vrienden, al die gekunstelde complimenten en strijkages en aangeleerde buigingen komen onder Christenkinderen en menschen niet te pas. Men kan daarbij heel knap wezen in al de wetten en kunstjes, van wat de menschen »wellevendheid" noemen, en toch eigenlijk een onvriendelijk barsch mensch zijn. En omgekeerd kan iemand wat plomp en ruw wezen in zijn doen, en toch wel beschouwd, zeer bescheiden en beleefd.

Een groot heer had een rentmeester, die altijd jegens zijn heer uiterst beleefd en voorkomend was. Op zekeren dag kwam de heer onverwachts op zijn landgoed en ging de achterdeur van het huis in. Aan de voordeur hoorde hij een groot geweld. Hij luisterde en vernam toen hoe de rentmeester in ruwe woorden en ongepaste taal uitvoer tegen een der arbeiders, die vergeten had den stal schoon te maken. De man verklaarde, dat het hem niet was bevolen, maar de rentmeester zei van wel, en ging geweldig tegen hem te keer. Ten slotte bleek dat de jongen, die de boodschap brengen moest, dit had verzuimd. Doch ook nu bleef de rentmeester even toornig, en zei: »dan hadt je het moeten begrijpen."

De heer zei niets, liet alles bedaard afloopen, schelde toen aan en deed den rentmeester roepen. Deze kwam en zie — dezelfde man die pas zoo woest had uitgevaren, was nu de beleefdheid zelf, en had allerlei vriendelijke woorden. Men zou gezegd hebben dat hij de meest voorkomende man ter wereld was.

De heer vroeg niet wat er pas was gebeurd, maar maakte dat hij wist waar de arbeider woonde, op wien de rentmeester zoo geknord had. Denzelfden avond laat, ging hij naar de woning van den man, en klopte er aan, gekleed in een eenvoudigen jas, zoo dat men hem moeilijk herkenneu.

De arbeider deed open, nam zijn pet af, en vroeg wat de vreemdeling begeerde.

»Kent gij mij den weg wijzen naar het kasteel?" vroeg de heer.

»Dit is ver mijnheer, en in het donker moeilijk te vinden."

»Ik zou er toch graag van avond komen."

Ik moet naar bed, zei de man, maar mijn oudsten jongen kan wel meêgaan om 't u te wijzen".

Dat gebeurde ook zoo.

Drie maanden later ontsloeg de heer den rentmeester uit zijn dienst, hoe beleefd de man ook altijd jegens hem geweest was. Maar den arbeider behield hij, ja verhoogde zelfs zijn loon.

Hoe dit kwam begrijpt ge. 'k Hoop dat alle lezers het onthouden, het kan te pas komen.

DE MAALTIJD.

Forellen zijn fraaie vischen, met roode vlekjes. Ze zijn in Duitschland als een kostbaar en smakelijk gerecht bekend. Men vindt het meestal in de bergstroomen, en het oog wordt aangenaam verrast, wanneer men die vischjes in het heldere water ziet spartelen.

Maar de forellen waarvan mijn verhaal iets zal zeggen, waren van zuiver goud.

Een rijk koopman in Hamburg, genaamd Bohl, had een gastmaal voor 30 personen te zijnen huize bereid. Zijn vrouw, die voor den hoofdschotel iets buitengewoons wilde geven, koos forellen, want niet minder dan een dukaat werd voor ieder stuk betaald.

De heer Bohl zeide nu tot zijn vrouw: »Hoor, mijn lieve! wij kunnen dien duren schotel ruim betalen en behoeven ons daarvoor niets te ontzeggen; maar vindt gij die uitgaaf niet ongeoorloofd? Is het niet zondig zulk een pracht ten toon te stellen? Wij moesten dit, dunkt mij laten. Denk eens, hoevele armen wij hiermede zouden kunnen helpen; weet gij wat wij doen moesten? de forellen geven, doch zonder olie en azijn."

De vrouw die haren man kende, lachte vriendelijk en was met zijn voorstel tevreden.

De vriendenkring was aan den disch vereenigd en nadat een ruime voorraad uitgezochte spijzen gebruikt was, verscheen er een gedekte schotel; de koopman richtte toen het woord tot de aanzittenden:

»Mijne vrienden," sprak hij, »hier zijn forellen, die mijne vrouw voor u bestemd had," (maar toen hij het deksel wegnam, zag men in stede van forellen, 30 gouden ducaten liggen) »doch wij vonden dat op een burgerlijken disch, die vischen te prachtig waren; en daar er zoovele armen in onze stad zijn, maakten wij het ons eene gewetenszaak, u die visch aan te bieden. Ziehier echter de waarde van iederen visch, wilt de vriendelijkheid hebben, een ducaat te nemen en dien aan een uwer bekende armen te geven, en zegt mij, of ik mij in mijne gasten bedrogen heb of niet?"

De aanzittenden waren getroffen over de handelwijze van den heer Bohl en zeiden: »Wij zullen nu een ducaat daarbij voegen en de armen zullen zich dubbel over onzen maaltijd verheugen."

AAN VRAGERS.

Guerilla's zijn eigenlijk troepen gewapende landlieden in Spanje, die, als de vijand in het land komt, tegen hem optrekken en een ongeregelden krijg voeren, die hem echter zeer gevaarlijk kan worden. Ook bij de burgeroorlogen komen zulke Guerilla's voor. Het woord komt van *guerra*, oorlog, en beduidt: *kleine oorlog*. Een »guerilla-oorlog" is dus een, die op de wijze als zoo even gezegd, gevoerd wordt. In den eersten tijd van onzen vrijheidsoorlog, kort na 1568, werd hier te lande ook wel zoo gestreden.

HOOGENBIRK.

INGEZONDEN STUKKEN.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie).

Mijnheer de Redacteur!

Mag ik, naar aanleiding van het schrijven van Ds. Houtzagers in uw blad van 23 September l.l. voor het volgende een plaats verzoeken?

Aanleiding tot dat schrijven was de geldelijke moeielijkheid, waarmede de kerk te Kootwijk voortdurend had te worstelen, en de schuld daarvan lag, volgens de *Amsterdamsche Kerkbode*, »bij de kerken in de naaste omgeving en op verderen afstand; werden de collecten voor de buiten de classe gelegen kerken maar *geregeld gehouden* 1) en goed bedacht, er ware geen klacht noodig."

Van die door mij onderschrapte woorden zag ik wel eenigszins vreemd op. Immers of een collecte »goed bedacht" wordt, hangt van den wil der leden af, maar »het houden van collecten" moet van de Raden der Kerken uitgaan, die, zooals wij uit dit schrijven van de *Amsterdamsche Kerkbode* moeten afleiden, op stuitende wijze de verplichting schenden, door hen op de Generale Synode aanvaard. En wel mocht Ds. Houtzagers van zulk een handelwijze klagen: »Voorwaar, ellendig is de toestand der kerken, zoo eenmaal gesloten verbintenissen blijken van niet de minste bindende kracht te zijn." Reeds voor het gewone maatschappelijk leven is trouw aan een gedane belofte of aanvaarde verplichting volstrekt onmisbaar voor het samenleven, want waar het onderling vertrouwen wijkt, is geen samenleven mogelijk. Een der sterkste teekenen van de ontbinding onzer hedendaagsche maatschappij is dan ook de telkens herhaalde klacht, dat men de menschen zoo weinig kan vertrouwen. Maar als dit kwaad nu ook in de kerk, en nog wel in de Gereformeerde kerken gaat binnensluipen, d.w.z. als het zout zouteloos gaat worden, dan wordt het nog erger. En toch moet het daartoe komen, als de kerken hunne wederzijdsche verplichtingen niet nakomen.

»Wellicht is het niet ondienstig om hier nog een ander kwaad te bespreken, dat met het zoo even genoemde samenhangt, en waarop ook door Ds. Gispen is gewezen. Vele Christenen ook in ons land zijn zeer ingenomen met het stelsel der *vrijheid*. *Vrije* kerken, *vrije* scholen en . . . *vrijwillige* giften. Metterdaad ligt in deze denkbeelden een schoon ideaal, nl. van wat de heilige Apostel Paulus schreef: »Opdat uwe goedadigheid niet zoude zijn als naar bedwang, maar naar vrijwilligheid." 2) Maar helaas, door velen wordt allicht niet opgemerkt, dat bij deze schoone theorie een adder onder het gras schuilt. Naar gissing zal het omstreeks 16 jaar geleden zijn, dat wijlen Ds. S. A. v. d. Hoorn een stuk schreef onder den titel: Iets over Humanisme. Daarin werden eenige zinsneden aangehaald uit: »Een levensbeschouwing" pag. 303 door Dr. A. Pierson, wier inhoud hoofdzakelijk hierop neerkwam, dat de mensch niet door het beginsel van wet, of plicht of gebod, maar door innerlijke aandrift des harten moest worden gedreven om het goede te doen, want dat het laatste standpunt *zedelijk hooger* stond dan het eerste. Werkelijk klinkt dit zeer vroom. En toch sprak er in mij een besef, dat deze voorstelling niet waar *kon* zijn, wijl zij den band aan Gods wet zocht door te snijden. Toch kon ik mij toen nog niet helder rekenschap geven, *wat* nu eigenlijk het valsche in deze voorstelling was. Later heb ik ingezien, dat dit valsche lag in de verwarring van *vrijwillig* en *eigenwillig*." Die *valsche* vrijwilligheid, om ze zoo te noemen, redeneert: »Ik doe het, niet omdat er een wet bestaat, die er mij toe *verplicht*, maar omdat ik het *wil*. De *ware* vrijwilligheid erkent zich *gehouden* tot gehoorzaamheid aan Gods wet, maar vindt die wet een lust. Van die echte vrijwilligheid blijft Psalm CXIX de schoone uiting. En nu zij het met bescheidenheid in overweging gegeven of we niet, al te eenzijdig met dit denkbeeld van *vrijwilligheid* ingenomen, ongemerkt min of meer in *eigen*willigheid vervallen zijn, en daarom in zake de zorg voor kerk, school en het werk der barmhartigheid min of meer *tegen* het beginsel zijn, dat het ons niet *vrij*staat om daarvoor al of niet te zorgen, maar dat wij er voor *moeten* zorgen. De reden daarvan is, dat ook hier Satan zich kan voordoen als een Engel des lichts, door onder een schoone theorie een giftig beginsel te verbergen. Immers het is niets anders dan het giftige beginsel van *Pelagius* en *Arminius*, dat onder die schoone leuze van *vrijwillig* en niet omdat men *moet*, verborgen ligt. Zoodra toch de mensch gaat spreken: Ik doe het omdat ik het *wil*, is hij Pelagiaan en Arminiaan. Iets wat daaraan te bemerken valt, dat zulke menschen liefst van geen *wet* of *gebod* willen hooren. Juist het eigenaardige dus van het Pelagianisme en Arminianisme. En met name de Gereformeerde kerken zijn verplicht om dit giftige kwaad zonder sparen te bestrijden, ook met betrekking tot de *gemeenschap der heiligen*.

Het verdient toch onze aandacht, dat onze Catechismus bij de bespreking van dit artikel geen woord rept van dit »vrijwillig", maar heel anders het beginsel van *plicht* op den voorgrond plaatst, als hij zegt: »dat een iegelijk zich *moet schuldig* weten zijne gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten gewillig en met vreugde aan te leggen" 3). De bijvoeging: gewillig en met vreugde, bewijst dat onze Catechismus geen *gedwongen* werk wil, dat men, gelijk wel eens wordt gezegd, doet, omdat men het fatsoenshalve niet laten kan, maar, gelijk de Schrift zegt: »Al wat gij doet, doet dat van harte, als den Heere en niet den menschen" 4). En dat de Catechismus toch zoo beslist van een zich *schuldig* weten gewaagt, d. i. een belijdenis van een iegelijk, dat hij (of zij) *verplicht* is »zijne (of hare) gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten aan te leggen", komt hiervan dat hij, echt Gereformeerd, *plicht* en *liefde* vereenigt, terwijl de Pelagiaan en Arminiaan die twee van elkander *losscheurt*, om, óf in loondienst, óf in eigenwilligen Godsdienst te verloopen, soms ook wel in beide te gelijk. En nu zij het schrijver dezes vergund om de vraag aan de conscientie der Gereformeerden te leggen, of dit schoone woord van onzen Heidelberger in de practijk niet te veel buiten rekening wordt gelaten, en, althans wat de zielen aangaat dergenen, met wie God de Heere ons in aanraking brengt, in de practijk het beginsel gehuldigd wordt, *»dat ieder voor zich zelven heeft te zorgen*, wat wellicht wordt gegoten in den vorm van het schijnbaar vrome beweren, *dat dit een zaak is tusschen God en de eigen conscientie*, waar een ander zich buiten heeft te houden. En er zijn menschen, die de roepstem van Gods Woord, zoodra hun die door een particulier onder vier oogen wordt voorgehouden, met het zooeven genoemde beweren afwijzen, om niet in hun valsche rust gestoord te worden. Wellicht zijn er echter ook, die met ditzelfde beweren hun ongehoorzaamheid aan wat de Catechismus op grond van de Schrift als onze schuldige plicht voorstelt, pogen te dekken. Van de eerste gemeente lezen wij: »En de menigte dergenen die geloofden was één hart en éene ziel" 5). Dat wil niet maar zeggen, dat zij *eensgezind* waren, en niet alleen te kennen geven, dat zij *van één gevoelen* waren, maar ook dat zij zoo in elkanders zielsbestaan inleefden, dat het was alsof zij maar *één* geestelijk bestaan hadden. Maar helaas, hoe zijn we van die hoogte gedaald. Of is de klacht ongegrond, dat er van die innige verbondenheid der zielen, zelfs onder de leden der Gereformeerde kerken, niet veel te bespeuren valt. Als we ons heeren en vrouwen tegenover hun onderhoorigen, in het huiselijk leven, in winkel en werkplaats en op kantoor voorstellen, kan er dan geroemd worden van een liefde en gemeenschap der zielen, die tusschen meerderen en minderen bestaat, of heeft ook hier de booze geest der revolutie scheuring en verwijdering gekweekt. Naar uitwijzen van de Schrift hebben zoowel meerderen als minderen verplichtingen tegenover elkander, en zou de toestand eerst dan goed zijn, als er hartelijkheid en vertrouwelijkheid over en weder bestond, en niet een zekere schuwheid, d. w. z. het op een afstand van elkander blijven, waardoor juist de gemeenschap der zielen wordt belet. Die vertrouwelijkheid en hartelijkheid zullen, ook volstrekt niet leiden tot oneerbiedigheid en ongehoorzaamheid, wijl juist het besef, dat men elkander liefheeft en dus het belang van den ander als zijn eigen behartigt, hiertegen behoedt, gelijk Dr. Kuyper dit zoo schoon heeft uiteengezet 6). En vooral met het oog op wat men »de sociale quaestie" noemt, is het zoo gewenscht, dat zulk een toestand, althans onder belijders van den Christus, terugkeere.

U dankzeggende voor de verleende plaatsruimte, teeken ik mij met achting,

Uw dienstw. dienaar,
G. MILO.

Haarlem, 29 September 1894.

1) Ik onderschrap. 2) Filemon vs. 14. 3) Antw. 55. 4) Col. 3 : 23. 5) Hand. 4 : 32. 6) Ons Program, 3de druk bl. 466.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Stellendam (op Flakkee), A. van Andel te Hijlaard. — Drachten, L. Kuiper te Genemuiden. — Oudshoorn, A. T. van Dijken te Marken. — Sprang, A. Middelkoop te Nijkerk op de Veluwe. — Opeinde Nijega, J. Veenstra te Minnertsga. — Onstwedder-mussel, L. Bos, cand. — Leerdam, Stroobos (gem. Grootegast) en Holwerd, N. G. Kapteijn Pzn., cand. te Amstelveen. — Beekbergen, D. Koffijberg te Barneveld. — Niezijl, D. Koopmans te Ee. — Middelharnis, A. Vogel te Dinteloord c. a.

AANGENOMEN: Brielle, E. C. B. van Herwerden te Hindeloopen. — Zalk, S. O. Los, cand. te Oud-Vosmeer. — Oldemarkt, S. Dwarshuis, cand. te Sneek. — Hijum, Finkum en Oude Leije (cl. Leeuwarden), G. Wiersma, cand. te Driesum (Fr.)

BEDANKT: Haulerwijk, H. F. Hoeksema te Zevenhuizen (gem. Leek.) — Voorschoten, F. W. Sluyter te Heeg. — Leerdam en Anna-Jacobapolder (St.-Philipsland), S. O. Los, cand. te Oud-Vosmeer. — Drogeham, C. W. de Vries, cand. te Piaam (Fr.)

Nederlandsche Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Hillegom, J. W. Gunning Jr. te Eerbeek. — Wateringen (Zuid-Holland), M. A. van Rhijn, cand. te Katwijk-Binnen. — Utrecht, B. van Meer te Wijk (cl. Heusden). — Godlinze, A. Boon te Uitwierde (cl. Winschoten). — Wilnis (cl. Utrecht), J. C. Klomp te Lunteren (cl. Arnhem). — St.-Philipsland (cl. Gees), K. E. van Griethuijsen te Kethel en Spaland (cl. Rotterdam.) — Leeuwarden, L. Knappert te Assen en J. Hoogenraad te Wageningen. — Ophemert, J. Dommisse te Heeg. — Almelo, J. H. Lamping te Naaldwijk. — Waddinxveen, W. Zijlstra te De Vuursche. — Drachten, C. Lijfering te Noordwijk (gem. Marum.) — Oldebert (Gron.), R. K. Dijkstershuis te Schalsum (Fr.) — Babyloniënbroek c. a. (cl. Heusden), J. Schokking, cand. bij het prov. kerkbestuur van Zuid-Holland. — Nieuw-Vossemeer, A. de Pecker, cand. — Ouderkerk aan den IJsel, C. Verhagen te Zuilen. — Eibergen, H. Gerbrandij te Woudsend. — Dokkum (toez.), J. H. Heckman te Eekst c. a.

AANGENOMEN: Kamerik, P. Bongers te Zevenbergen. — Ophemert, J. Dommisse te Heeg. — Hoedekenskerke, J. ten Oever te Roden c. a.

BEDANKT: Dantumawoude (Fr.), A. C. la Grand, cand. te Rotterdam. — Heerenveen, R. K. Dijkstershuis te Schalsum (Fr.) — Giessen en Rijswijk, G. van Dorssen te Elburg. — Blauwkapel (gem. Maartensdijk), F. C. Gravemeijer te Gorinchem. — Welsum (gem. Olst), J. D. Bierens de Haan te Ootmarsum. — Zuidwolde, L. Meeth te Ureterp c. a. — Wirdum, H. Koudenberg te Opwierda. — Ritthem (cl. Middelburg), A. van der Flier, cand. te 's-Gravenhage. — Noordbroek, V. d. Bergh van Eijsinga te Stiens. — Oosterlittens (Fr.), J. H. W. Bisschop Boele te Twisk. — Elburg, J. A. van Boven te Ede. — Bergumerheide, R. G. J. Wieringa te Steggerda c. a. (Fr.) — Ferwerd, H. C. Lambers te Rijperkerk.

Geabonneerden op DE HERAUT worden beleefd verzocht, de abonnementsgelden over het kwartaal, geëindigd 30 September j. l. ten bedrage van f 1.20, per postwissel over te maken aan de Administratie.

Op ontvangst van den postwissel wordt den afzender daarvan bericht gezonden.

J. A. WORMSER,
Directeur-Uitgever.

Amsterdam, October 1894.

P. S. Inteekenaren op de premie „E voto Dordracano" wordt herinnerd, dat den 1sten October j. l. de eerste termijn (4de deel) van f 0.75 per exemplaar was te voldoen. Men zal mij verplichten door met dat bedrag den postwissel te verhoogen.

Advertentien.

Heden overleed tot onze diepe droefheid na een kortstondig lijden, onze geliefde Echtgenoot en Vader, de Heer

DERK HULLEMAN,

in den ouderdom van ruim 61 jaren.

Het zalig bewustzijn dat hij thans juicht bij zijn God, wien te dienen in het leven zijn lust was, en Die hem een ruimen ingang vergunde in de gemeenten van eenwige heerlijkheid, lenigt onze diepe smart.

Wed. D. HULLEMAN, geb. BERGMAN
en Kinderen.

Hasselt, 24 Sept. 1894.

Heden trof ons een gevoelig verlies. Onze geliefde broeder,

D. HULLEMAN,

Ouderling der gemeente, werd na een kortstondig lijden door den dood uit ons midden weggenomen.

Als een getrouw dienaar heeft hij met de hem toevertrouwde talenten gewoekerd. Met groote opgewektheid getuigde hij op zijn ziekbed van Gods groote daden aan hem bewezen.

Geniete hij thans bij zijn God, het loon den getrouwen dienstknechten toegezegd, en trooste de Heere zijne bedroefde echtgenoote en kinderen.

De Kerkeraad der Geref. kerk te Hasselt,
H. GALENKAMP, *Scriba.*

Hasselt, 24 Sept. 1894.

BOEKHOUDER

gevraagd, bekend met de dubbele boekhouding en de moderne talen. Salaris *f* 500. Brieven franco, motto: **Boekhouder**, HÖVEKER's Boekhandel, Kalverstraat, *Amsterdam*.

G. F. JURJAANZ, Orgelmaker.
Amerik. Orgelhandel,
Haarlemmerdijk 88, Amsterdam.
Steeds voorhanden uitgebreide sorteering, van de soliedste fabrieken.
Directe aanvoer. Laagste Prijzen.
VRAAG CATALOGUS.
Engros en Détail.

GOLDSCHMEDING's
Amerikaansche Orgels,
worden bij toeneming gevraagd. Men bezichtige de uitgebreide sorteering of vrage Catalogi en condities.
Prijzen van f 60, f 70, f 80, f 100, enz. enz.
WARMOESSTRAAT N°. 141,
AMSTERDAM.

Op verzoek heeft ondergeteekende (met toestemming van den schrijver) **ter verspreiding** verkrijgbaar gesteld, het artikel uit de *Z. Kerkbode* van **Ds. J. H. FERINGA**, getiteld:

Nog altijd A, B en C.

Zij, die van oordeel zijn, dat het gescheiden leven der kerkeraden op één plaats zondig is en nadeelig werkt op den welstand der kerk, worden verzocht van dit geschriftje kennis te nemen en aan de verspreiding er van te willen medewerken. Ex. ter kennismaking worden op aanvrage franco toegezonden.

K. LE COINTRE, Uitgever, Middelburg.

Een Bleeker

vraagt, wegens uitbreiding der zaak, **eenige Wasschen;** van eene nette en prompte bediening kan men verzekerd zijn. **Abonnement** zeer billijk, desverkiezende geheel aan kant.

Brieven fr., motto: **„Wasschen"**, Bureau de *Heraut*.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door den heer Henri Dekker te Lochem *f* 54; van Ds. W. den Hengst *f* 5.

Aan Collecten:

(Voor de Theol. faculteit) van de Geref. kerk te Almkerk *f* 19.10; van idem te De Krim *f* 5.41½; van idem te Dalfsen *f* 4.80; van idem te Axel B *f* 6.08; van idem te Schermerhorn *f* 0.36½; van Kolhorn *f* 1.06.

Aan Schenkingen:

Door den heer A. Sonneveld, te Maaslnis, gevonden bij de kerkcollecte *f* 6; van den heer P. de Jong Pz., te Sneek *f* 5, van den heer J. ten H. te N. *f* 2.50; door den heer H. H. Tuininga te Bolsward van de Vrouwenver. *f* 1.80; door den heer G. H. E. te 's Gravenhage voor het uitbrengen van het verslag der jaarvergadering te Utrecht *f* 2.

Voor het Hospitium:

Van de Zusterkring te Utrecht een volledig stel Lancaster gordijnen voor het achtergebouw.

S. J. SEEFAT,
Penningmeester.

Hilversum.

UITGAVE van HÖVEKER & ZOON. te AMSTERDAM:

GEDICHTEN

van

J. A. WORMSER.

Prijs f 1.25. In stempelb. f 1.90.

P. VAN EIJK.

Firma JOHANNES KRAMER & Co.,

DAM 15—17, AMSTERDAM.

Koopen en verkoopen **EFFECTEN, diverse LOTEN** en vreemde **COUPONS**, Wisselen Gouden Zilveren **MUNTEN** en vreemde Banknoten. Sluiten **PROLONGATIEN** en **BELEENINGEN**. Nemen gelden à **DEPOSITO** ½ pCt onder de prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

DE ZONDAGSSCHOOL.

WEEKBLAD onder Redactie van A. J. HOOGENBIRK.

Per jaargang franco per post f 2.50.

Inhoud van het Nr. van 26 September 1894: **De Nederlandsche Zondagsschool-Vereeniging, II.** (Slot). — **Moeten wij allen op een punt hetzelfde inzicht hebben? — Te zijner tijd gegrond. — Ingezonden stukken. — De trouw beloond. — Lieflijk. — Boekbeoordeeling. — Advertentiën.**

Amsterdam. **HÖVEKER & ZOON.**

Bij D. A. DAAMEN, te Leiden, verscheen:

BIBLIOTHEEK voor ZONDAGSSCHOOL-ONDERWIJS N°. 2-3.

DEEDES, Lessen over het Oude Testament. Prijs f 3.—.

(No. 1, 2, 3, O. en N. Testament, Cursus voor 3 jaren, te zamen f 3.75.)

Aan deze Lessen zijn toegevoegd tekstenboekjes. Het gebruik daarvan en de hooge practische waarde, kunnen niet bij advertentie omschreven worden. Zij, die DEEDES gebruiken en deze boekjes nog niet kennen, kunnen bij hunnen boekhandelaar een stel **gratis** met omschrijvende prospectus verkrijgen.

EXCELSIOR.

Geïllustreerd Tijdschrift voor Neerlands Jongelingschap en Volk

ONDER REDACTIE VAN

A. J. HOOGENBIRK en J. A. WORMSER.

Prijs per jaargang (12 Nrs. à 16 pag. en 12 Nrs. à 8 pag.) f 3.50.

Inhoud van het No. van 21 September 1894: **Kracht. — De macht van het gebed. — Een taalproefje. — De scharpe predigt. — De rustdag. — Wycliffe. — Tegen de tering. — Waakt en bidt!** (Poëzie). — **Aan Sir George Williams.** (Poëzie). — **Nog eens het ontbrekende lid. — Uit het leven. — Correspondentie.**

Amsterdam. **HÖVEKER & ZOON.**

ELECTRISCHE DRUKKERIJ, voorheen J. J. ARND & ZONEN.